HALK BİLGİSİ
HABERLERİ

H. B. D. İstanbul Merkezi tarafından neşrolunur

Aylık Mecmua

Müdürü:

İzzet Âdil

İÇİNDEKİ YAZILAR

YIL : 1 1 Eylül 1930 **SAYI : 11**

İstanbul - İktisat Matbaası

Muhterem Abonelerimize

Mecmuamız, önümüzdeki teşrinievvelin bidayetinde çıkacak olan on ikinci nushasile birinci senesini ikmal edecekiir. Bir yıldanberi her ay muntazaman neşrolunan ve hedefini bir an bile kaybetmeksizin her sayısında başka bir tekâmül gösteren mecmuamız, ikinci yaşına girerken, hayatının bu yeni sıfhasında da muhterem abonelerinin kıymetli teveccühlerine mazhar olacağından tamamen emindir. Binaenaleyh, irsalata fasıla verilmemek üzere abonelerimizin şimdiden abonelerini tecdit etmelerini ve abone bedellerini teşrinievvelin sonuna kadar (Halk Bilgisi Derneği Merkezi : İstanbul - Beyazıt) adresine göndermelerini rica ederiz.

Mecmuamızın birinci nushasının mevcudu kalmamıştır, ikinci, üççüncü ve dördüncü nushalarının mevcudu pek azdır. Binaenaleyh bu sayılar için vaki olacak talepleri is'af edememek mecburiyetindeyiz. Diğer sayılardan herhangi birini almıyan ve kolleksiyonlarını tamamlamak istiyen okuyucularımıza eksik nushalarını birden evvel tedarik etmelerini tavsiye ederiz.

Gelecek nushada

İlk merhalede	Mehmet Halit Bey
Bozkurt	Ali Rıza Bey
Senirkent Şairleri	Kenan Hakkı Bey

HALK BİLGİSİ HABERLERİ

H. B. D. İstanbul Merkezi tarafından çıkarılır aylık mecmua

Yıl : 1 | 1 Eylül 1930 | Sayı : 11

ÂŞIK AHMET

Hâlâ sağ olup Gümüşhane' lidir. Arabacılıkla meşgul, arabasına ve atlarına pek düşkündür. Anadolu'yu baştan başa dolaşmış, yaylısıla gezmediği, görmediği yer kalmamıştır. Belli başlı durağı olmıyan bu adam kırk beş yaşlarında görünür, halbuki altmışı geçgindir. Yüzü ve sözü tatlı, giyimine, yiyimine meraklıdır. Şark vilâyetlerine mahsus kisvesile çok sevimli, aynı zamanda şişmanca, güçlü, kuvvetli ve pehlivandır. Pehlivanlık babasından kalma olup kolunu kimse bükememiştir. Gümüşhane köylerinden birinde evlenmiş, bilek kalınlığındaki demir çubukları büküp katlıyacak kadar kuvvetli, babayiğit bir oğul yetiştirmiştir.

Âşık Ahmed'in sesi dinlenir, güzel bağlama çalar, güfte ve besteleri kendi malıdır. Söylediği parçaların çoğu altı beşlidir. Bunlar teknik itibarile pek yüksek sayılamaz, zaten kendisi ümmidir, bununla beraber bazan düşüncelerinin inceliği, ruhunun yüksekliği dikkati celbeder. Eserlerinden elimizde bulunanları neşrediyoruz :

— 1 —

Dün gece seyrimde daldım ummana
Vardığım kırkların yoludur yolu
El bağlı karşuda durdum divana
Bir bade sundular doludur dolu.

İçmişim badeyi sarhoşum daim
Gizli sırlarımı kime diyeyim
Çıkar da alları kara giyeyim
Koy desinler bana delidir deli.

Âşıklar dersini okuyup yazar
Pirim bana bu gün eylemiş nazar
Yetmiş iki millet hak deyüp gezer
Cümlesi mevlânın kuludur kulu.

Benden selâm olsun ol cananıma
Canlar mı dayanır ahû zarıma
Genç yaşımda hizmet ettim pirime
Ahmet ahbapların gülüdür gülü.

— 2 —

Serde serencamı tarif eyleyim
Gönül kendisine bir yoldaş arar
Dünyanın ahvalin bir bir söyleyim
Kimine yaranmaz kimine yarar.

Hizmet ettim âşıklığa ulaştım
Türlü türlü dertler ile savaştım
Hulus verdim çok kimseyle dolaştım
Havayü nefsimden çok çektim zarar.

Ahmet gafletteydim şimdi uyandım
Gördüğüm ahbabı bivefa sandım
Hasılı dünyadan bıktım usandım
Arabacılıkta eyledim karar.

— 3 —

Gönül ne beklersin sen bu yerleri
İran yol yaptırdı dön gel gidelim
Bir güzel sevmekle gönül eğlenmez
Güzeli çok olan ele gidelim.

Elde tutarlar hep alıcı kuşu
Virane sürerler sefil baykuşu
Şimdi kıymet bilmez oldu her kişi
Kadrü kıymet bilen yere gidelim.

Der biçare Ahmet yeyüp içmede
Yüklenüp kervanı konup göçmede
Namert köprüsünden kayup geçmede
Düş Karadenize sele gidelim.

— 4 —

Cevahir madeni sensin efendim
Yürüdükçe dilber cevherlenirsin
O billûr bukağın [1] elma yanağın
Sevdikçe cananım dilberlenirsin.

Yolunda göz yaşı dökmedim mi ben
Kement atup kaddim bükmedim mi ben
Küçükten cevrini çekmedim mi ben
Şimdi yüzçevirüp inkârlanırsın.

[1] Çene altı, gerdan

Hani benim ile ahdü peymanın
Ben aman dedikçe kestin damanın
Ahmet der ki geldi sevmek zamanın
Tahta ferman yazup hünkârlanırsın.

— 5 —

Gülistan bağında ey gül fidanım
Aşkın bülbülüyüm gûşet figanım
Havuz kenarında otur sultanım
Canın sıkılırsa gez çimenlikte.

Bezme gel teşrif et ey çeşmi afet
Doludur meyü ney ile muhabbet
Baş üzre yerin var naza ne hacet
Sen bir gülsün durma bu dikenlikte.

Ahmed'in pendin tut ey cemali nur
Hüsnün perdahına gel olma mağrur
Bu âlemdir senden güzel bulunur
Lûtfeyle efendim gezme benlikte.

— 6 —

Her kim âşıkına cefa eylerse
İşini güc nü zaret yarabbi
Koyup yad ellere meyil verirse
Başına dünyayı daret yarabbi.

Severdim gözünün güzel merdini
Artır yüreğimin mevlâm derdini
Umarım vallahi cümle yurdunu
Kudretinden tarümar et yarabbi.

Ahmet der kapuna ihsana gelsem
El uzadup çeşmim yaşını silsen
Doğrulup haneme lutfedüp gelsen
O dilberi berhurdar et yarabbi.

— 7 —

Gam yeyüp gam çekme divane gönül
Elbet ağlamanın gülmesi vardır
Duşmana inkisar kalır mı bilmem
Herkes ettiğini bulması vardır.

Hak için ibadet kılan talipler
Bulurmuş mevlasın bağrı yanıklar
Vefasız güzeli seven âşıklar
Böyle melûl mahzun kalması vardır.

Ahmet der ki geçti bir beli ince
Bülbül güle seyreyledi doyunca
Bir güzelin kendi göynü olunca
Gelüp tenhalarda bulması vardır.

— 8 —

Nasihat istersen dinle kelâmı
Sözünü bilmiyen kuldan uzak ol
Yoklamayınca hiç geçme deryayı
Geçidin bilmiyen selden uzak ol.

Var okut birine dinle rehberi
Derviş oldun ise kapma teberi
Arif isen dinle benden haberi
Kervanı kesilmiş yoldan uzak ol.

Âşık isen bir alışkın saze düş
Rehber isen bir doğruca ize düş
Evlenirsen bir temizce kıza düş
Yıldızı seyrelmiş duldan uzak ol.

Yiğitsen sıradan geri kalma sen
Kâmil isen cahilleri bulma sen
Sana öğüt iç güveyi girme sen
Avrattan olan maldan uzak ol.

Bu dünyada bir halavet duyulmaz
Zamane suyuna bulgur salınmaz
Âşık Ahmet âlem ıslah olunmaz
Çek elin dünyadan aldan uzak ol.

— 9 —

Ol nedir ki dolar geçer
Ol nedir ki eler geçer
Ol nedir ki deler geçer
Kanı çıkmaz yarası var.

O buluttur dolar geçer
O yağmurdur eler geçer
Kötü sözdür deler geçer
Kanı çıkmaz yarası var.

Ol ne mahsul oraksızdır
Ol ne mescit direksizdir
Ol ne yazı karasızdır
Yazısı yok karası var.

O ölümdür oraksızdır
O göklerdir direksizdir
Alın yazın karasızdır
Yazısı yok karası var.

Ol kimdir ki gider gelmez
Ol kimdir ki sözden almaz
Ol kimdir ki asla ölmez
Yılda bir gün doğası var.

Ol nefestir gider gelmez
Arsız adam sözden almaz
Hızır İlyas asla ölmez
Yılda bir gün doğası var.

Âşık Ahmet bundan kırk sene evvel İzmir'e gelmiştir. Yüksek bir aile ile âşıkane bir macerası olup bu yüzden hapsedilmiştir Bir gün İzmir'de Başoturak'ta arkadaşı Hüseyin Çavuşla oturmakta ve bağlama çalmakta iken kim olduklarını bilmediği dilber bir kaç hanımın uzaktan gelmekte olduklarını görür ve şu kıt'ayı söyler:

Sallanı sallanı gelüp geçersin
Söyle ince bellim kimin yârisin
Kara bağrım delüp kanım içersin
Söyle ince bellim kimin yarisin ?

Hanımlar yaklaşıp yanlarından geçtikleri sırada yüksek sesle terennümünde devam eder:

Karşumda durursun dedim hanımsın
Evvel iki gözüm sonra canımsın
Çok nazetme kömür gözlüm benimsin
Söyle ince bellim kimin yârisin?

Kapunda olsaydım ben körpe kuzu
Yerin çiçeğisin gökün yıldızı
Ahmed'i sevmez mi beyimin kızı
Söyle ince bellim kimin yârisin?

Zabıta işe müdahale eder, meğer hanımlar vali Süleyman Paşanın refikası ile kerimeleri imiş. Polisler Âşıkı tutarak valinin huzuruna çıkarırlar, hapsine emir verilir. Ertesi gün Ahmed'in sarkıntıcı değil, bir âşık olduğunun farkına varırlar, dinlemek şartile kendisini tahliye ederler. O da valiye hitaben şunları söyler:

Mağrur olup çıkma uçup semaya
Bir gün hakipaya konarsın beyim
Felekle durmak olmaz davaya
Kırar kanadını incitir beyim.

İstersen şah ol istersen paşa
Dünya Süleyman'a kalmadı haşa
Bu yer merdivendir çıkarsan başa
Akıbet geriye dönersin beyim.

Sefil Ahmet açtı aşkın kitabı
O hakkın emrine olmuş ustadı
Bu can emanettir yoklar sahibi
Bir gün cansız ata binersin beyim.

*

Paşanın kızlarına ve refikasına hitaben de şunları söyler :

Ben cahilim benim dilde nazım yok
Dilim perde tutmaz elde sazım yok
Senin hanımlara lâyık sözüm yok
Bu meydana geldi bir çift şehzade
Hemen bu ülkeye değer hanzade.

Sazım yok ki düzen verem sazıma
Ustam yok ki öğüt versin özüme
Bir mektup yazayım elâ gözlüme
Bu meydana . . . .
. . . .

Küçük hanım gayet pek nazik gezer
Gezişi bir hoştur bağrımı ezer
Yapmış cığarasın kendine benzer
Bu meydana . . . .
. . . .

Büyük hanım güllü nikabın kaldırır
Ak ellerin abü şire daldırır
Göz yaşından bana bade doldurur
Bu meydana . . . .
. . . .

Sizi methedeyim yüceden yüce
Bitmiş memelerin benzer turunca
Kemerden geçiyor beliniz ince
Bu meydana . . . .
. . . .

Derim Allah Allah kalbim kelâma
Gün gibi şulesi vurmuş âleme
Anadolu duysa çıkar selâma
Bu meydana . . . .
. . . .

*

Dedim dilber hüsnün ziyaret midir
Nice hastalara şifa buldurur
O sima o kaş göz ki sizde vardır
Mezardan mevtayı atup kaldırır.

Saçların gerdanda ebru bent ile
Gözlerin yemini içer ant ile
Hiç kimsenin malı gitmez kendile
Yalnız bu dünyada sizi güldürür.

Ahmet'te olmuştur hayattan bizar
Kusurumuz çoktur sarfeyle nazar
Senin güzelliğin cihanı bozar
Nice Süleyman'lar tahtan indirir.

Faik Tulunay

H. B. D. İzmir Mümessillik Heyeti âzasından

MARAŞ'TA

ÇOCUK OYUNLARI

Elli yaşlarında Elif Bacı isminde bir hanımdan gençliğinde ne gibi oyunlar oldüğunu sordum; cevaben :

— Biz, Sölek (kaydırak), top, Çelik çuluk oynardık, dedi.

— Bebek oynamaz midiniz, dedim.

— Hayır, bebek oyunlarını biz kendimiz yapardık, evde yalnız başına bebek oyunu olur mu hiç, biz kendimiz, erkek ve kız çocukları hep beraber oynardık, mesela birimiz bebek olur, birimiz ana,bir erkek çocuğu da baba olur, aile oynar, gelin olurduk. Öyle paçavralardan, çapıttan bebek bilmeyiz Kaydırak oynarız, bunun ismine Sölek deriz. Top oyunumuz ise birimiz karşıda ayakta durur, birisi de yere eğilip arkasını duvara yapıştırır,bu eğilen çocuğun sırtına birisi biner, duvara yaslanır, ayakta yalnız duranla karşılıklı top atıp tutarlar. Kim tutamazsa yere yatar, arkasına bineriz Bu oyun, bizim en tatlı oyunumuz idi. Şimdiki oyunlar bir şey mi sanki? dedi.

1 — TURA KAZIK OYUNU

Bir ağaca kendir (ip) bağlarlar, ebe olan çocuk bu ipin ucundan tutup durur, diğer taraftan kalın bir bezi büküp ucunu defalarla düğümlerler, bunu da ebenin yanına bırakırlar. Aynı zamanda her çocuk bir bezin ucunu aynı tarzda düğümliyerek kezalik ebenin yanına bırakır. Bu iş bitince herkes kendi turasını almak için ebenin yanına yaklaşmağa başlar. Ebe ayakta bir elinde ağaca bağlanmış ipin ucu, diğer elinde tura olduğu halde çocukları kovalar. (Ağaca bağlanan ipi tutmaktan maksat hudut haricine çıkmamağı temindir.) Ebe, eğer birisine elindeki turayı temas ettirebilirse o ebe olur, bu tura ile de bir çok yumruk yer ve ebe yerini işgal eder. (On iki yaşında Şaziye H.)

2 — KÖREBE

Tek başına yere çömelen bir çocuğun gözlerini bağlarlar, diğer çocuklar ise birbirinin arkasında bir sıra teşkil ederler, kendi tabirleri veçhile « lungur lungur » dolaşırlar. Sıra başı ebeden sorar:

— Ebe ne istiyon?

Ebe de:

— Su istiyon, der

Sıra başı gene

— Kel oğlan bardağı kırdı, der

Bu sual, cevap üç defa tekerrür ettikten sonra sıra başı tekrar:

—Ebe dilini çıkar bakam der.

Ebe de:

—Kurt almış, cevabını verir.

Sonra hep çocuklar «ebe beni kurda verme» diye ebenin etrafında dönerler, fakat uzaklaşmak yoktur. Eğer içlerinden birisinin eteğini ebe tutarsa,tutulan:

— Ebe bana aş getir, yağlı döş getir, der.

Sonra bu çocuğun gözlerini bağlarlar, o ebe olur, diğer arkadaşlarını tutmağa çalışır. Bu oyunu yalnız kızlar oynarlar. (On iki yaşında Şaziye H.)

3 — ÇELLİK ÇULLUK OYUNU

Yere bir taş koyarak bunun üzerine Çellik dedikleri kısa bir çubuk parçası koyarlar, Çulluk dedikleri diğer uzun bir değnekle Çelliğe çarparak uçururlar. Karşıda diğer bir çocuk elindeki çalı ile Çelliği karşılar. Eğer Çellik bu çalıya dokunup yere düşerse çalıyı tutan çocuk kazanır ve kaleyi işgal eder. Kaleyi işgal eden çocuk elindeki değnekle bu Çelliği dalaklar, birinci aşıma, ikinci kalama (Kaleme), üçüncü götüme, der, eğer Çellik çalıya isabet etmezse muttasıl Çelliğe vurup uçurur, adım, adım sayar. Eskiden bu oyunu kız ve erkek çocuklar hep bir arada oynarlarmış , şimdi ise yalnız erkek çocuklara kalmıştır. (İshak Ali oğlu Ahmet, Dönkele köyünden, on dört yaşında)

4 — AŞIK OYUNU

Aşığın bir tarafı kızbaşı,diğer tarafı oğlan ittihaz edilir İki çocuk oynadıkları zaman biri :

— Kız isterim, der.

Diğer çocuk aşığı atar, aşık şayet oğlan gelirse o oyunu kaybeder. Bu oyun kumar gibi muhakkak para ile oynanır. Oyunu kaybeden , kaç kuruş için oynadılarsa o parayı vermeğe mecburdur. Oyun tam otuz sayıda biter. Kız üç, oğlan iki sayı itibar edilir. Bu oyuna başlamadan evvel bir mendilin içinde bağlı kül getirirler. Bunu tekrar, tekrar oyunu kaybeden ve parayı vermiyen çocuğun yüzüne üfliyerek yüzünü, gözünü kül ederler. (İshak Ali Oğlu Ah-

met, Dönkele köyünden, on dört yaşında)

5 — GÜLLE OYUNU

Erkek çocukların başlıca oyunlarından biri de gülle dedikleri Zipzıptır. Bu oyunu beş yaşından itibaren çocuklarla, 25-30 yaşına kadar delikanlılar oynarlar. Bütün gençlik bu oyunun müptelâsı imiş Çocuklar kendi ceplerindeki paraya göre, büyükler ise çok para ile oynarlarmış.

Oyunun tarzına gelince: kaç kişi oynayacaklarsa ikişer arşın ara ile paraları dikine hafifçe toprağa saplarlar. On, on beş adım uzaktan kale yaparak gülleleri atup paraya isabet ettirmeğe çalışırlar, isabet ettiren boşa gidinceye kadar gülle atar, kazandığını alır. Oyundan evvel oyunculardan birisi « Evelim » der, diğeri « Evel arkasıyım » der, üçüncü ise « Kavalım », dördüncü « Kaval arkasıyım », beşinci çocuk olursa « Heşliyim », altıncı çocuk « Heşli ardıyım » derler. Bu oyun pek tatlıdır. (Maraş'lı on dört yaşında Ukâş)

Müşfika Abdülkadir

GAZİ AYINTAP'TA

* HALK İTİKATLARI *

1 — SÜLÜKLÜ GÖL

Gazi Ayıntab'ın 18 - 20 kilometre şimalinde « Sülüklü göl » isminde bir göl vardır. Gölün mesahai sathiyesi bir kilometre murabbaı kadardır. Gölün içinde hatsiz, hesapsız sülük yüzer, Gazi Ayintap ve havalisinin en meşhur kaplıcalarından sayılan bu göl yetmiş iki derde devadır. « Her hastalığın devası mutlaka vücuttan kan çıkmaktır » diye düşünen halk için bu gölün sülükleri birer canlı neşterdir. Hasta, uzak mesafelerden öle dirile göle götürülür, sabahleyin güneş suları ısıtmağa başladığı zaman hasta elbisesi soyulup, suya sokulur ve bir taş üzerine oturtulur. Sülükler bu hasta kısmetin vücuduna üşüşürler, kanını emerler, doyan her sülük vücuttan kopup suya düşer. Vücutta sülük kalmayınca hastayı sudan çıkarıp giydirir, alıp götürürler.

Gölün kenarında kadın ve erkeğe mahsus yerler bir duvarla ayrılmıştır. Sülükler hasta vücuttan emdikleri kanı

suya verdikleri için göl yazın her zaman kızıl kan rengini taşır. Gölün ortaya doğru derinliği bir kaç metreyi geçmez. Sülükler o civardaki köylüler tarafından tutularak küçük torbalar içinde yazın Ayıntap sokaklarında :

— Sülük ha, Sülük ha ... diye satılır. Bunlar bazıları tarafından alınıp şişelerde su içinde aylarca saklanır, lüzumunda basur ve saire için kullanılır. « Eğer hastanın hastalığı kabili şifa değilse sülükler yapışmaz » diye bir itikat da vardır.

2 — SAPANNA

Frengi, verem, ur gibi hastalıkların zail olması için « Sapanna » denen bir tedavi usulü vardır. Sapanna nebatî bir liftir; âdeta sabun lifi gibi. Sapanna iki türlü kullanılır:

1 — Kurutulup bir havanda döğülerek toz halinde günde üç defa alınır.

2 — Bir yemek tenceresi evvela kalaylattırılır, hiç yemek pişirmeden içine Sapanna ve su konur, kapağı kapanır ve kapağın etrafı hamurla iyice sıvanır, ateş yakılıp Sapanna güzelce kaynatılır, suyu alınıp şişelere konur, günde üç defa bu sudan birer mıktar içilir.

Sapannaya girildiği zaman halis undan tuzsuz ekmek yapılır, yirmi gün yalnız bu ekmek yenir ve Sapanna alınır. Perhize çok dikkat edilir. Yirmi gün sonra da gene et yememek şartile yumuşak sebze yemekleri ve saire yenerek hafif tertip perhize devam edilir. Kırk gün sonra bu perhiz bozulur.

Sapannanın bazan faydası görülerek kırk gün zarfında hasta iyi olur ve şişmanlar, bazan da daha fazla zaıflar, kadınların tabirile « Sapanna onu sapana kor atar. »

3 — KÂRI BAĞLANAN ERKEKLER, BAHTI AÇILMIYAN KIZLAR İÇİN

Gazi Ayıntap'ta kârı kesatlayan erkeklerle bahtı bağlanan bakir kızların mes'ut olmasını temin için iki usul vardır:

1 — Cuma günü salâ verilirken külhan gübresinden bir avuç alınıp kız veya erkeğin akrabası tarafından yanan bir külhan içerisine atılır, fakat külhancıya madenî bir kuruş vermek şarttır. Buna üç cuma devam edilir.

2 — Cuma salâsı verilir-

ken bir heğbe kilidi, bahtı bağlanan kızın veya kârı işlemiyen erkeğin başı üzerinde kilitlenir, sonra gelecek cuma kilit « Ömeriye Camii » denen camiye[1] götürülür, cuma namazını müteakip bülûğa ermiyen çocuklara açtırılır ve açan çocuğa madenî bir kuruş verilir. Buna alışmış olan çocuklar, namazı hemen camiin kapısı ağzında kılarlar ve selâmı müteakip müthiş bir hücumla kapıya koşarlar, fazla kilit açıp fazla kazanmak için itişip kakışırlar, öyle ki kapı önüdne âdeta kavga var zannedilir.

4 — RAKIYA MÜPTELÂ ERKEKLER İÇİN

Rakıya müptela erkekler için cumartesi günü vefat etmiş loğusa kadınların cenazelerinin yıkandığı sabunlar onu yıkayan kadın hocalar tarafından saklanır, icabında bu sabunlar rakı müptelasının akrabasınca satın alınıp sarhoşun elbisesi bununla yıkanır, bu suretle sarhoşun rakıdan soğuyacağına itikat edilir.

[1] Ömeriye camii, rivayete göre Hazreti Ömer tarafından yaptırılmıştır, bu cami her sene bir arpa boyu kadar yere batarmış, tekmil batıp kaybolunca kıyamet kopacakmış.

* İKİNCİ SEYAHAT *

Halk Bilgisi Derneği İstanbul Merkezi, Konservatuvar Heyetine iltihakını temin etmek suretile İlim Encümeni âzasından Abdülkadir Beyi geçen sene Şarkî Anadulu'ya göndermiş, Trabzon, Rize, Gümüşhane, Bayburt, Erzurum, Er-

5 — YEL VE SIZI İÇİN FİREZE YATIRMAK [1]

Vücuduna yel ve sızı giren hastaların tedavisi için buğday tarlalarında mezar gibi bir hendek kazılır, hasta güneş altında arkası üstü bu hendeğe yatırılır, gırtlağına kadar hafif bir toprak tabakasile örtülür, başucuna da başını örtecek kadar şemsiye gibi bir gölgelik yapılır. Bir veya bir buçuk saat kadar hasta böyle kalır, sonra çıkarılır, elbisesi giydirilir, evine götürülür, yatağının içine konur, bacaklarına, kollarına, yıkanmamış kirli yün sarılır, terlemesine çalışılır. Hasta terlerse iyi olur, terlemezse iyi olmazmış.

Şakir Sabri

Gazi Ayıntap İsmetpaşa Mektebi Muallimlerinden

[1] Firez, ekin tarlasının ekini biçildikten sonra tarlanın sürülmemiş haline derler.

zincan sahalarında çalışan arkadaşımız, buralarda bir kısım Halk Bilgisi malzemesi toplamağa muvaffak olmuştu. Konservatuvar Heyeti — dogru, ve ya yanlış — musiki eserlerinin gezici mahsuller olduğu kanaatile şehirler ve kasabalar haricinde faaliyete lüzüm görmeden evvela toplayacakları maddeleri şehirlerin ve kasabaların dışında, köylerde, köylüler ve aşiretler arasında aramalarını rica ettik. Bu ricanın is'afını vadederek İstanbul'dun ayrılan tetkik heyeti temmuzun on dördünde Gazi Ayintab'a vasıl olmuş, ilk iş olarak Dernek teş-

Tetkik heyetine yardımda bulunan

Muallim
Şakir Sabri Bey

H. B. D. Gazi ayintap Muhabiri
Ali Rıza Bey

diği cihetle Abdülkadir Bey de aynı tarzda harakete mecbur olmuş, bu yüzden geçen yıl Dernek doğrudan doğruya köyle ve köy hakıle meşgul olamamıştı.

Ba sene İlim Encümenince Gazi Ayintap vilâyeti seyahat mıntakası olmak üzere tesbit edildikten sonra tetkik heyetinkilatına dahil Gazi Ayintap'lı arkadaşlarla temas etmiş, bilhassa kendi mesaisi için hazırladığı zemin hakkında Gazi Ayintap Dernek Muhabiri Ali Rıza Beyden malûmat almıştır. Bunu Müteakıp, Maarif Müdür vekili Raşit Beyin delaleti ve İlk tedrisat Müfettiş ve mual-

İkinci seyahat mıntakasından bazı manzaralar
1 — Gazi Ayintap şehri, 2 — Kilis, 3 — Nizip.

limlerinin iştirakile bir içtima akdolunarak heyet âzası ve muallimler meyanında iş bülümü yapılmıştır. Bu ihzarî mesai bitince muallim arkadaşlar şehir dahilinde, tetkik heyeti de vilayetin merkez kazasına tabi köylerde hemen çalışmağa başlamışlardır.

Gazi Ayintap köylerinde on bşe gün devam eden mütemadî bir gayret sarfolunarak Nizip kazasına geçilmiş, Nizip kasabasile muhitindeki tetkikat dört gün sürmüştür. Oradan tekrar Gazi Ayintab'a dönülerek arkadaşların faaliyeti gözden geçirilmiş ve bazı noktalar hakkında dikkatleri celbolunmuş ve Kilis'e gidilmiştir. Kilis ve havalisinde bir hafta iştigal olunarak tekrar Gazi Ayintab'a avdet edilmiş ve pek mühim görülen bazı maddeler etrafında doğrudan doğruya tetkik heyetince tahkiklerde bulunulmuştur.

Tetkik heyetinin seyahati umumiyetle iyi geçmiştir Elde edilen Halk Bilgisi ve Etnoğrafya maddeleri fevkalade mühimdir. Bilhassa İlbeyli, Karaşeyhli, Barak aşiretleri ve şubeleri arasında icra edilen tetkikler Derneğe yepyeni malzeme kazandırmış, bundan başka Halk Bilgisi sahasında şimdiye kadar ismi işidilmemiş mevzuların mevcudiyetini anlatmıştır. Ezcümle eski Oğuz boylarının Anadolu'da büyük bir istihaleye maruz kaldıkları görülmüştür, eski Oguz boylarının isimlerine bu gün bir köy, yahut küçük bir oymak ismi halinde tesadüf edilmiş, elyevm aşiret halinde yaşıyan veya aşiret an'anelerine sadık kalan kebilelerin yeni teşekküllerden ibaret olduğu tezahür etmiştir Sonra cenup Türklerinin en ziyade Köroğlu, Kozanoğlu gibi kahramanlık destanlarından hoşlandıkları ve bilakis Âşık Kerem, Âşık Garip gibi romantik mevzularla fazla alakadar olmadıkları tesbit edilmiştir.

Bundan maada Anadolu'da pek güç rastlanan Bozkurt efsanesinin izlerine Gazi Ayintap'ta sık sık tesadüf edilmiştir.

Seyahat esnasında Gazi Ayintap vali vekilinden, büyük, küçük bütün memurladan, Maarif Müdür vekili Raşit Beyden Dernek Muhabiri İlk Tedrisat Müfettişi Ali Rıza, Muallim Şakir Sabri, Kilis'te İlk Ted-

BALIKESİR'DE

* HIDIRELLEZ MERASİMİ *

I

1 — Her yerde olduğu gibi şehrimizde de Hıderellez merasimi yapılır. Hıdırellez gününde kadın, erkek, büyük, küçük bütün halk beyaz elbiseler giyinerek gün doğmadan kırlara, köylere, sulak yerlere giderler, buralarda ilaç için otlar toplarlar, çünkü Hıdırellez günü toplanan otların çok şifalı olduğuna itikat edilir. Ondan sonra gittikleri yerlerde yemekler pişirir, salıncaklar kurar, irmik helvası yaparlar, bu suretle eğlenirler. Beyaz elbise giyinmeleri o gün Hızırın da beyaz elbise giyinmesinden ileri gelir.

2 — Hıdırellez günü halk kırlardan çiçek ve yeşillik toplar ve bunları evlerine avdet edince suya koyarlar, kırk gün güneş doğmadan o sudan yüzlerine sürerler, çünkü Hızır kırk gün o otların üzerinde gezmiştir, bu su hem sıhhate, hem güzelliğe, hem de insanın çabuk ihtiyarlamamasına, cilt hastalıklarına ve rengin bozulmamasına hizmet eder.

3 — Bir de burada Hıdırellez günü sabalayın erkenden «Bardak kıran Dede» ye gidilir, gidenlerin hepsi orada Kuran okur, Allah rızası için iki rekât namaz kılar ve dileğini söyler, « Eğer dileğim olursa gelecek Hıdırellez gününde bir desti kırayım» der.

4 — Hıdırellez gününden bir gece evvel şu merasim yapılır: Malı olmayıp mal isteyen o gece kendi bulunduğu evin bağçesine iner, ev istiyorsa ufap çöplerle bir ev yapar, tarla, bağçe istiyorsa ufak bir yer kazar, oraya biraz yeşil yaprak ve saire koyar, eğer altın istiyorsa istediği altınların büyüklüğünde mukavva parçaları keserek bir ipliğe geçirir, boynuna asar, bilezik, yüzük istiyorsa parmağına iplik bağlar.

---

risat Müfettişi doğan, Tezebay Oğlu Sait , Nizip'te Müddei Umumî Ömer Asım ve eşraftan Cemil Beylerden ve alelumum muallimlerden çok kıymetli yardımlar görülmüştür. Toplanan Malzeme geçen sene olduğu gibi bu sene de alınan resimlerle birlikte Dernekçe neşrolunacaktır.

***

5 — Gene Hıdırellez gününden bir gece evvel yapılan başka bir merasim vardır ki, buna « Bahti — Bohti » denilir Hıdırellez günü taze soğanın bulunduğu vakta tesadüf eder, o gece bağçeye inerler, dikili bulunan herhangi bir soğanın iki yaprağını biribirine müsavi olmak üzere keserler ve birine beyaz, diğerine kırmızı bir iplik ve her ikisini de diğer bir iplikle yekdiğerine bağlarlar. Beyaz iplik « Bahti »yi, kırmızı iplik « Bohti »yi gösterir. Hıdırellez günü sabahlayın kalkar, bağçeye inip hangi ipliği hamil olan yaprağın biraz daha büyümüş olduğuna bakarlar. Eğer beyaz ipliği hamil olan yaprak büyümüşse o kimsenin «Bahtı» iyi gider, bunu bağlıyan kız ise o sene evlenir, eğer erkekse işleri düzelir, zengin olur. Şayet kırmızı ipliği hamil olan yaprak büyümüşse o zaman «Bohti» açılır, yani o kimse için o sene bir uğursuzluk yılı olur.

6 — Hıdırellezde yapılan diğer bir merasim de şudur : Hıdırellez günü cumaya tesadüf ederse, yahut Hıdırellez gününü takip eden ilk cuma günü mayasız hamur yapılır, bu hamuru bir kapağa koyup ya geceden, yahut sabalayın çok erken bir ağaca asarlar, kalktıkları zaman bunu maya gibi kullanarak ekmek yaparlar. Hamur ağaçtan indirildiği zaman kabarmış vaziyette ise o evde o sene bereket olur, şayet kabarmamış ise bereketsizlik olur

7 — Hıdırellez gününden bir gece evvel komşular birleşir, herkes kendi üzerindeki eşyadan birini verir, bunların hepsini bir çömleğin içine atarlar, bu çömleği gece bir gül ağacının altına koyarlar. Sabahlayın herkes erkenden toplanır, bir de manici kadın çağırırlar, bu kadın bir mani okur ve çömlekten bir eşya çıkarır, çıkan eşya kime aitse söylenen mani de ona ait olur.

II

8 — Hızır ve İlyas iki kardeştir, İlyas denizlerde, Hızır karalarda gezer ve ikisi her sene bir sahilde görüşürler. Ermiş bir evliya olduğuna itikat edilen Hızır daima iyi kalpli adamlara görünür, bunların söylediklerine nazaran Hızır'ın elleri kar gibi beyaz, pamuk gibi yumuşak, âdeta kemiksiz gibidir. Hızır her zaman görünür, ekseriya

fakir ve ihtiyar bir adam kıyafetinde gezer, evlerden sadaka ister, verilirse hayır dua eder, ve o eve saadet gelir, vermezlerse beddua eder, o eve de fenalık çöker.

9 — Hızır hakkında şu mekabe söyleniyor: Yanya taraflarında iki şeyh kardeş varmış, zengin imiş, aileleri kalabalık, toprakları büyümüş. Gene oralarda Abası uğursuz fakir Osman namında bir adam varmış, bu adama ne verirlerse gidip satar ve rakı içermiş. Bir akşam bu adam şeyhlerin evine gidip bir eski hırka ister, fakat « Haydi oradan uğursuz » diye bağırıp kovarlar, bir daha ister, gene kovarlar, o zaman kıbleye dönerek ellerini kaldırıp dua eder ve bir şeyler okuyarak gider. Üç gün sonra şeyhlerin büyüğü ölür, cenazeden gelirken diğeri de hastalanır, bir hafta sonra o da ölür, nihayet aile efradı da birer birer hastalanıp ölürler, kalanlar da mallarını kaybeder, sadakaya muhtaç bir hale gelirler. Bu vakadan sonra fakir Osman'ın kıyafetinde gelenlerin Hızır olduğuna inanırlır.

10 — Bir gece fakirin evine bir adam gelir, biraz ekmek ister. Fakir adam bunun haline acır ve kendi yiyeceğinden bir mıktarını verir, o da giderken hayır dua eder. Az zaman sonra o fakir adam zengin olur, gayet müreffeh bir şekilde yaşamağa başlar. İşte bu fakiri ziyaret eden adamın da Hızır olduğuna itikat edilir.

11 Gene bir akşam bir zenginin evine bir fakir gider, biraz ekmek ister, fakat evden kovulur, o da giderken beddua eder. Az zaman sonra evin sahibi, malları yanar, dilenecek hale gelir. Bu fakir adamın da Hızır olduğuna inanılır.

Her tarafta bunlara benziyen bir çok vakalar söylenir, bunlar ayrıca iştigale değecek kadar mütenevvidir.

Ruhi Sadi
H. B. D. âzasından (Balıkesir)

* ULUBURLU'DA YAĞMUR DUASI *

Yağmur uzun zaman yağmaz ve mahsuller susuzluktan kurumak tehlikesine maruz kalırsa, müracaat edilecek vasıtalar sırasile şunlardır :

1 — Büyük camilerde beş vakıt farz namazları müteakıp camaat ayağa kalkarak imamla

camaat ayakta elleri yukarı kalkık ve avuçları aşağı doğru açık ve sarkık vaziyette imam Yağmur Duasını okur ve camaat te yüksek sesle «Amin» der. Bu sıralarda Müftü Efendinin tertip ve nezaretile bir kaç camide Kuranıkerim ve Buhariişerif hatmolunur. Gene yağmur yağmazsa şu ikinci vasıtaya müracaat edilir:

2 — Ölmüş bir atın kafası getirilir, bu kuru kafa yıkanır, alın kemiği üzerine Surei Kamerdeki « ففتحنا ابواب السماء » ayeti kerimesi yazılır. Yazılı olan bu kafa safiyetile tanınmış bir kimse tarafından temiz ve ayak değmemiş bir akar suya konur. Bunun tesiri görülmezse üçüncü vasıta olan Asme çubuğuna müracaat edilir.

3 — Kırk boğumlu yaş bir asma çubuğu tedarik edilir, bunun her boğumuna birer «Yasini şerif» okunur. Gene safiyetile tanınmış bir kimse tarafından temiz bir akar suya konulur. Bir kaç gün sabredilip yağmur beklenir. Bundan sonra dördüncü vasıtaya baş vurulur.

4 — Temiz ve ayak değmemiş bir yerden ahali ve esnaf fındık ve nohut cesametinde yetmiş bin adet çakıl taşı toplanıp camide mutemet ahalice sayılır. Yanlışlığa meydan kalmamak üzere bu tadat ameliyesi üç defa tekrar edilir. Bu taşların yetmiş binden fazla veya noksan olması meş'umdur. Çakıllardan her birisine hafızlarca » وهو الذى ينزل الغيث...« ayeti kerimesi okunup dil ile ıslatılarak öndeki okunan taş kümesine konur. Bu okunan çakıllar dindarlığile tanınmış kimseler tarafından tekrar sayılıp çuvallara konur ve ağızları dikilip hiç bir hile ve fesada meydan bırakılmaz. Bu çuvallar herkesin kendi arzusile getireceği hayvanlara tahmil edilir. Camideki halk bu çakılları kasabanın haricine kadar:

İlâhi doğrulup geldik kapuna
Kerimsin arzıhalim var tapuna
İlâhi sen ganisin biz fakiriz
Kapunda elleri bağlı yesiriz (esiriz)
Semadan bize indir rahmetini
Kuru yerlerde bitir nimetini

tarzında bir ilâhi ile teşyi eder. Bu çakılları, iyiliği ve doğrulu ile maruf bir kaç kişi su membalarına götürerek çuvallarla beraber suya koyarlar. Çuvallar ekseriya boşaltılmaz. Çünkü yağmur çok yağar ve zarar verecek dereceyi bulursa bu çakıllar çuvallarla beraber gene çıkarılır.

At kafasile çubuğa da aynı muamele yapılır Çakıl okunma merasiminin önünde ve sonunda 4444 selâtı nariye okunur, bir kaç gün de bu suretle sabredilir.

Bundan sonra gene yağmur yağmadığı takdirde ihtiyarî olarak herkesin üç gün nafile oruç tutması ve fıkaraya tasadduk eylemesi tavsiye ve hatta kahvehanelerde kâğıt, tavla, domina vesaire gibi oyunlar menedilip hacet namazına çıkılacağı ilân olunur Hacet namazına taze ve süt emen çocuklu kadınlarla kuzulu hayvanatın ve Allahın yanında çocuklar gibi masum defterine geçen belleri bükük ihtiyar kadın ve erkeklerin iştiraki temin edilir O gün herkes bu namaza iştirak eder. Kadınlar, taze çocuklarını yerlere bırakarak feryat ettirilir. Koyun ve keçi sürüleri içinden yavrularını analarından ayırarak meletirler Vaiz taştan yapılmış yüksek minberinde arapça ve türkçe dualar okuyarak rahmet yağmamasını günahların çokluğuna atfederek tövbekâr olmanın, istiğfar etmenin lüzumunu yanayakıla anlatır. Camaat hıçkırıklarla, göz yaşlarile «Amin» der. Bu yağmur dualarında eller omuz hizasına kalkmış ve parmaklar açık olarak yere müteveccihen sarkmış bulunması âdet tir Camaatin iniltisi, çocukların feryadı, kuzuların meleyişi etrafı sarsar, bütün tabiatı rikkate getirir İstiğfar, tecdidi iman ve nikâh yapılır. Âdı belli küsler barıştırılır Sonra cemaatle iki rekât namaz kılınır. Bu namaza «Hacet namazı» denilir. Kadınlar yalnız duaya iştirak eder, namaza iştirak etmezler. Yağmur yağsın yağmasın, birbirini müteakıp üç gün Hacet namazına çıkılır. Son Hacet namazında imam cübbesini tersine çevirmek suretile imamet eder. Bu hal Allaha karşı içimizdeki bütün fenalıkları ters çevirdik demektir.

Dua ve Hacet namazları günlerinde eğer varsa gayri müslimlerin de kendilerince mutat olan yerlerde dua ve namaza çıkmaları lâzımdır. Burada bir itikat daha var. Gayri müslimlerin duaya çıkmaları arzunun husulüne yarıyor. Çünkü gâvurların bed nefesleri rahmetin her danesine müekkil olan melekleri rencide edermiş, melekeler de: «Yarabbi, biz bu günah-

kâr gavurların ağız kokularından bizar kaldık, istediklerini ver de halas olalım » derlermiş, Allah ta bu duayı kabul eder, yağmur verirmiş.

Bu dua, namaz ve niyazlardan sonra yağmur yağmazsa son bir vasıta olarak «Mahya» yapılır. Memleketin nafiz ve işgüzarlarından bir kaç kişi delaletile her evden un, bulgur, et, yağ, para ve saire toplanarak Mahya yapılacağı ilan olunur. Kasabanın on dakika mesafesindeki Başdeğirmen mesiresine gidilir. Bilumum ahali oradaki ziyafete kaşıklarile davetlidir. Toplanan malzeme kazanlarda pişirilir. Para ile de tahın alınır Bu suretle bulgur pilavı, tahın ve eğer toplanan para müsaitse bir de et yemeği ihzar edilir. Muayyen günde kuşluk vaktında orada toplanılmak üzere ahali, akran ve emsalile birleşerek gidilir. Bir kısım halk mubah addedilen Eltopu, Esir almaca, Bohça gibi oyunlarla ve pek müttekî geçinenler de kıbleye karşı oturup zikir ile meşgul olarak öğle namazı vaktına ve yemeklerin pişmesine intizar ederler. Öğle ezanı okunur, herkes öğle namazına iştirak eder, kadınlar namaza istirak etmezler. Namaz duasına Yağmur Duası da ilave edilir, Hacet namazında olduğu gibi, taze çocuklarla kuzular ağlatılır, meletilir. Bu merasim bittikten sonra halk sofraya oturur, yemekler yenir, ilâhilerle dağılırlar. Artık yağmurun yağması kendi haline bırakılır, başka bir şey yapılmaz.

Mahyaya, kasaba halkından başka yakın köyler de icabet eder, duada yemekte bulunurlar. Halkın yüzde doksan beşi müttehiden ve musırren Mahyanın tesirini ve Başdeğirmen mesiresinden ekseriya ıslanarak dönüldüğünü söylemektedirler. Bu ıslanma hadisesi hemen vuku bulmazsa bu merasime iştirak edenler içinde recme müstehak biri bulunduğuna hükmolunur. Artık herkesin ferden tövbe ve istiğfarda devamı telkin ve ilan edilerek merasime nihayet verilir.

28/11/929

Sait

H. B. D. âzasından (Uluburlu)

* **İSTANBUL'DA HIDIRELLEZ MERASİMİ** *

Hıdırellez merasimi, ekseriya evde kalmış bir kızın bahtını açmak için tertip edilir. Hıdırellezden bir gün evvel ne kadar tanıdıklar, ahbaplar, varsa onlardan birer nişan istenir: Mesela, yüzük, küpe ve saire gibi... Bu nişanlar bir toprak çömleğin içine konularak çömleğe içindeki eşyanın üzerine çıkıncıya kadar su doldurulur. Bundan sonra çömleğin ağzı bir gaz boyamasile etrafından bağlanıp bir asma kilit takılır. Bağçede bir gül ağacının dibine Hıdırellezden bir gün evvel akşam üzeri veya gece bırakılır Sabaha kadar çömlek gül ağacının dibinde kalır. Ertesi sabah, yani Hıdırellez gününün sabahı çömlekte mevcut nişanların sahipleri gelir, bağçede toplanırlar. Bunlar ev sahibi tarafından birer sütlü kahve veya süt ikram edilerek izaz olunur Misafirlerin izaz ve ikramından sonra yedi sekiz yaşında bir kız çocuğu çömleği ügl ağacının dibinden alır. Evde kalmış kızın başında « Ben bunun taliini, bahtını açıyorum » diyerek kilidi açar. Çömlek orta yere konur. İlk çıkan niyet şudur:

Bahtıyarım bahtiyar
Bahtıyrın varbahtı
Bu niyet kimin ise
Talii var, bahtı var.

Bu İlk niyet kime çıkarsa onun o sene fevkalade talili olacağına hükmedilir. Badehu diğer nişanlar birer mani söylenerek çekilir.

Hıdırellez sabahı bir genç kadın, yahut herhangi bir itikat eden kimse dibine çömlek konan gül dalına yemeni, gömlek, mendil gibi kendisine tealluk eden eşyadan birini asar ve ertesi gün o eşyayı giyer veya kullanırsa o genç kadının, yahut diğer eşya asan kimsenin o sene sıhhati yerinde olur, rengi güzelleşir.

Hıdırellezden bir gün evvel bir sarı ipekle kılaptan karıştırılarak bileğe bağlanır ve Hıdırellez sabahı erkenden gün doğmadan gül dibine gidilerek « Al bunun rengini, ver senin rengini » diye o bağ çözülür ve gül dalına asılır. Bu da o kimsenin o sene için renginin güzel olmasına yarar.

Aliye Muazzez
H. B. D. âzasından (İstanbul)

Mahallî san'atları tetkik heyeti — Bu gün İstanbul'da yaşıyan ve kısmen hayatlarının hemen son demlerinde bulunan bir çok halk san'atı vardır. Bir zamanlar şehrin istihsal faaliyetinin kıymetli unsurlarından olan ve ihtiyaçlarımızın tatminine geniş bir surette hizmet eden bu san'atlar şimdiye kadar ya hiç tetkik edilmemiş, yahut pek nakıs ve yanlış tetkik edilmiştir. Bunu nazarı itibara alan H. B. D. İstanbul merkezi, pek mühim birer etnoğrafya mevzuu olan bu san'atları tetkik ettirmeğe karar vermiş ve bunun için merkez Kâtibi Umumisinin riyaseti altında beş arkadaştan mürekkep bir tetkik heyeti teşkil eylemiştir. Heyet eylülün on beşinden itibaren ikişer kişilik gruplar halinde çalışmağa başlıyacaktır. Tetkik olunacak halk san'atları şunlardır: Hattatlık, Tezhepçilik, Ebruculuk, Nakkaşlık, Ciltçilik, Taşçılık, Saraçlık, Lülecilik, Oyuncakçılık, Tarakçılık, Tesbihçilik, Yazmacılık, Uzunçakşı esnfı, Kürekçilik, Kutuculuk - Kafesçilik, Kantarcılık, Değirmencilik, Dabaklık, Çömlekçilik, Tuğlacılık - Kiremitçilik, Demircilik, Yemenicilik, Terlikçilik, Nalıncılık, Kaşıkçılık, Sepetçilik, Fıçıcılık, Makaracılık, Sandal yapıcılık, Sandıkçılık, Örücülük, Yorgancılık, Süpürgecilik, Mumculuk, Mahyacılık, Dökmecilik, Marpuççuluk, Ağızlıkçılık, Yelkencilik, v. s.

Bu San'atlar hakkında toplanan malzeme ayrı ayrı neşrolunacaktır. Arkadaşlarımıza mesailerinde muvaffakiyetler dileriz.

Bir Çin Halk Bilgisi âlimi — Beynelmilel ilim âleminde mesaisi ve eserlerile kendisini tanıtmış olan Çin Halk Bilgisi âlimi Wou Shi Fee ahiren Cemiyeti Akvam'ın Coopèration intellectuelle komisiyonuna âza intihap edilmiştir. Yetmiş yaşında olan ve tahsilini Avrupa'da ikmal etmiş bulunan bu âlim bilhassa lisan sahasındaki faaliyeti ile dikkati celbetmiştir. Wou Shi Fee, nazarî tetkiklerinden Çin'in millî vahdetini istifade ettirmeği düşünmüş, Çincenin bizzat tesbit ettiği muhtelif lehçelerini ifadeye elverişli bir fonetik Alfabe vücude getirmiştir. Kendisi bu gün Çin maarif nezaretinde Çin Dili telâffuzlarını birleştirme komisyonunun reisi bulunmaktadır.